

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.2.81>

УДК 336.997

М. Г. Марич,

к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5400-0503>

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ: ІНТЕГРАЦІЯ У МИРНЕ ЖИТТЯ ЧЕРЕЗ СИСТЕМУ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ

M. Marych,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance and Credit, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

SOCIAL PROTECTION WAR VETERANS INTEGRATION INTO PEACEFUL LIFE THROUGH THE SOCIAL INSURANCE SYSTEM

У статті розкрито необхідність трансформації системи соціального захисту ветеранів війни в умовах повномасштабного збройного конфлікту. Метою дослідження є обґрунтування напрямів реформування механізмів підтримки ветеранів для забезпечення їх повноцінної інтеграції у мирне життя. Методологічну основу становлять аналіз, порівняння, узагальнення та систематизація елементів національної моделі захисту ветеранів. У результаті дослідження виокремлено основні проблеми чинної

системи, визначено перспективні напрями її удосконалення та окреслено роль цифрових сервісів і організаційної координації. Практична цінність полягає у формуванні цілісного бачення реформ, здатного забезпечити ефективне функціонування ветеранської політики в сучасних умовах.

Підкреслюється й аргументується думка, що в нинішніх умовах виникають певні ризики стосовно реальної здатності виконання таких конституційних зобов'язань. З огляду на це, наголошується щодо доцільності й своєчасності вивчення та дослідження репрезентованої тематики за для напрацювання першочергових кроків щодо вирішення нагальних проблем. Для забезпечення повноти і всебічності дослідження розкривається статус «ветеран війни» як центральної категорії й понятійної одиниці. Встановлюється, що представлена категорія включає в себе декілька самотійних статусів осіб (учасники бойових дій, особи з інвалідністю внаслідок війни, учасники війни). Формулюється закономірний висновок, що набуття відповідного статусу є обов'язковим для подальшого визнання ветераном війни. З'ясовується, що чинним законодавством передбачено широкий спектр пільг на котрі мають право ветерани війни. Наголошується їх надання – конституційний обов'язок держави та є одним із дієвих способів демонстрації дійсних намірів керівництва країни реалізації соціальних гарантій, у тому числі відносно нинішніх і майбутніх військовослужбовців. Акцентується увага на певних ризиках щодо неможливості надання окремих пільг внаслідок сукупної дії низки груп факторів (управлінського, технічного, фінансового, юридичного й інших).

The article reveals the need to transform the system of social protection of war veterans in conditions of a full-scale armed conflict. The purpose of the study is to substantiate the directions of reforming the mechanisms of support for veterans to ensure their full integration into peaceful life. The methodological basis is the analysis, comparison, generalization and systematization of elements of the national model of veteran protection. As a result of the study, the main problems of the current system were identified, promising areas for its improvement were identified, and the role of digital services and organizational coordination was outlined. The practical value lies in the formation of a holistic vision of reforms capable of ensuring the effective functioning of veteran policy in modern conditions. The idea is emphasized and argued that in the current

conditions, certain risks arise regarding the real ability to fulfill such constitutional obligations. In view of this, the expediency and timeliness of studying and researching the represented topic in order to develop priority steps to solve urgent problems. To ensure the completeness and comprehensiveness of the study, the status of “war veteran” is revealed as a central category and conceptual unit. It is established that the presented category includes several independent statuses of persons (participants in hostilities, persons with disabilities as a result of war, participants in war). A logical conclusion is formulated that obtaining the appropriate status is mandatory for further recognition as a war veteran. It is found that the current legislation provides for a wide range of benefits to which war veterans are entitled. It is emphasized that their provision is a constitutional duty of the state and is one of the effective ways to demonstrate the real intentions of the country's leadership to implement social guarantees, including for current and future military personnel. Attention is focused on certain risks regarding the impossibility of providing individual benefits due to the combined action of a number of groups of factors (managerial, technical, financial, legal and others).

Ключові слова: соціальний захист ветеранів, реінтеграція, цифрові сервіси, державна політика, реформування.

Keywords: social protection of veterans, reintegration, digital services, state policy, reform.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Війна суттєво змінює соціальну структуру суспільства, створюючи нові виклики для держави та її громадян. Після завершення активної фази бойових дій ветерани потребують не лише моральної підтримки, а й комплексного соціального захисту, який сприятиме їхній інтеграції у мирне життя. В Україні, де з 2014 року триває військовий конфлікт, а з 2022 року – повномасштабна війна, це питання набуло критичного значення. За даними Міністерства у справах ветеранів України, на середину 2025 року кількість ветеранів у країні перевищила 1,3 мільйона осіб. Це вимагає особливого підходу до соціальної політики, яка

має бути спрямована не лише на фінансову допомогу, а й на довгострокову підтримку їхнього добробуту. В свою чергу, держава зобов'язана гарантувати ветеранам гідний рівень життя, забезпечуючи їм доступ до медичних послуг, реабілітації, соціального страхування та підтримки в працевлаштуванні. Проте існуючі механізми не завжди відповідають сучасним викликам.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема правового забезпечення своєчасного та безперешкодного надання пільг ветеранам війни на сучасному етапі залишається недостатньо дослідженою в Україні. Попри актуальність і значущість цієї теми, кількість наукових праць і аналітичних матеріалів є обмеженою, що зумовлено складністю та багатогранністю потенційних дискусійних аспектів. Серед вагомих наукових здобутків варто відзначити праці таких дослідників, як А. Галицький [7], А. Ізвозікова [3], К. Михайлова [2], Ю. Лапутіна [8], Т. Соченко [4], К. Черновол [1].

Зокрема, А. Галицький акцентує увагу на проблемах неефективності механізмів захисту трудових прав ветеранів. Дослідження Ю. Лапутіної і К. Михайлової зосереджуються на окремих технічних і юридичних питаннях, Фінансовий бік проблеми детально аналізується у спільних напрацюваннях Т. Соченко та К. Черновол.

Ці праці становлять значну наукову та практичну цінність для подальшого вдосконалення законодавства у сфері соціального забезпечення ветеранів. Водночас у більшості з них недостатньо уваги приділено визначенню першочергових заходів для подолання наявних проблем. Крім того, не охоплено повною мірою ключові питання, зокрема реальне гарантування більшості видів пільг, що створює певні ризики в умовах складної економічної ситуації в державі та нагальної потреби забезпечення ефективного соціального захисту ветеранів війни.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Для дослідження даної теми поставлені наступні завдання:

- 1) проаналізувати стан соціального захисту ветеранів війни в Україні;

2) оцінити ефективність діючих державних програм підтримки ветеранів;

3) проаналізувати статистичні дані щодо соціального забезпечення ветеранів;

4) дослідити міжнародний досвід соціального страхування ветеранів;

5) виявити основні виклики та перешкоди в інтеграції ветеранів у мирне життя через систему соціального страхування;

6) запропонувати вдосконалення системи соціального забезпечення ветеранів війни та їх подальшої інтеграції у мирне життя.

Для вирішення поставлених завдань було використано наступні методи: статистичний аналіз; порівняльний метод; контент-аналіз; метод експертного оцінювання; аналіз і синтез; індукції та дедукції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Військовослужбовці — це люди, які стоять на захисті суверенітету та територіальної цілісності своєї країни. Виконуючи бойові завдання, вони нерідко зазнають фізичних і психологічних навантажень, що можуть суттєво вплинути на їхнє подальше життя. Повернення до цивільного середовища після служби є серйозним випробуванням, яке потребує соціальної адаптації, працевлаштування, отримання медичної допомоги та фінансової стабільності.

Україна перебуває на шляху євроатлантичної інтеграції, прагнучи не лише відповідати стандартам НАТО, а й імплементувати міжнародні норми у національне законодавство. Одним із ключових аспектів цього процесу є створення ефективної, прозорої та справедливої системи соціального і правового захисту громадян, яка відповідатиме сучасним викликам. Особливу увагу варто приділити підтримці військовослужбовців та членів їхніх сімей, адже саме вони несуть на собі основний тягар захисту держави. Забезпечення їхнього добробуту, соціальної адаптації та реабілітації є важливим кроком на шляху до розбудови сильної, захищеної та соціально відповідальної держави.

Інтеграція ветеранів у мирне життя є складним і багатогранним процесом, який потребує системного підходу з боку держави, громадянського суспільства та бізнесу. Основні виклики цього процесу охоплюють економічні, психологічні, соціальні та бюрократичні аспекти, які суттєво впливають на якість життя колишніх військовослужбовців.

Один із ключових викликів – економічна адаптація ветеранів. Багато з них стикаються з труднощами у пошуку роботи через брак цивільного досвіду, дискримінацію на ринку праці та недостатню державну підтримку перекваліфікації. Станом на початок 2024 року, рівень безробіття серед українських ветеранів становив 30,95%, що на 3% більше порівняно з попереднім роком. Загальна кількість ветеранів в Україні досягла 1,3 мільйона осіб, що означає, що понад 400 тисяч ветеранів зіткнулися з проблемою працевлаштування [2]. Відсутність можливості реалізації власних професійних навичок у мирному житті часто призводить до соціального відчуження та економічної нестабільності серед ветеранів.

Психологічні труднощі є ще одним серйозним бар'єром для успішної інтеграції. Військові дії залишають значний відбиток на психічному здоров'ї ветеранів, що може проявлятися у вигляді посттравматичного стресового розладу (ПТСР), депресії, агресії або проблем із соціальною адаптацією. За інформацією Міністерства охорони здоров'я України, у 2023 році кількість пацієнтів з діагнозом ПТСР зросла майже в чотири рази порівняно з 2021 роком, а за перші два місяці 2024 року діагноз встановлено майже такій же кількості пацієнтів, як за весь 2021 рік [3]. У 2019 році до закладів охорони здоров'я в Україні звернулися 2480 осіб із діагнозом посттравматичного стресового розладу (ПТСР), що відповідає показнику 5,8 випадків на 100 000 населення. Серед них 686 осіб проходили службу в зоні антитерористичної операції (АТО), що становить 27,7% від загальної кількості пацієнтів із цим розладом [4]. В Україні немає точних даних щодо поширеності посттравматичного стресового розладу (ПТСР) серед ветеранів. Водночас міжнародна статистика свідчить, що цей розлад діагностують у 11–30%

військових, які брали участь у бойових діях. Хоча конкретна статистика для українських ветеранів відсутня, дослідження вказують на значний рівень поширення ПТСР, що підкреслює важливість розбудови ефективної системи психологічної підтримки та реабілітації.

Бюрократичні бар'єри також є значною проблемою. Отримання статусу ветерана, оформлення соціальних виплат, призначення пенсій, доступ до медичних послуг – усе це супроводжується складними адміністративними процедурами, які часто є зтяжними та неефективними. Ветерани нерідко стикаються з випадками затримки виплат, відсутністю прозорості у прийнятті рішень та недоліками в координації державних органів.

Соціальне страхування є одним із ключових інструментів підтримки ветеранів, яке дозволяє забезпечити фінансову стабільність та доступ до необхідних послуг. Основні напрями соціального страхування включають:

Пенсійне забезпечення ветеранів війни в Україні є важливою складовою системи соціального захисту, спрямованою на підтримку осіб, які брали участь у бойових діях та захисті держави. Зокрема, регулюється низкою законодавчих актів, зокрема Законом України "Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб" та Законом України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування". Ці нормативні документи визначають умови та порядок призначення пенсій для військовослужбовців залежно від їхньої вислуги років, стану здоров'я та інших факторів. Однак, ця система стикається з низкою викликів, які впливають на ефективність та справедливість пенсійних виплат для ветеранів.

Пенсійне страхування ветеранів війни в Україні передбачає надання пенсійних виплат особам, які мають статус учасника бойових дій, особи з інвалідністю внаслідок війни або інші категорії, визначені законодавством. Основними видами пенсій для військовослужбовців є пенсія за вислугу років та пенсія по інвалідності. Пенсія за вислугу років призначається військовослужбовцям, які мають відповідний стаж служби та досягли

певного віку. В свою чергу, забезпечення по інвалідності надається тим, хто отримав інвалідність внаслідок поранень, контузій або захворювань, пов'язаних з виконанням обов'язків військової служби.

Одним із головних викликів у сфері пенсійного забезпечення ветеранів є фінансова спроможність держави забезпечити стабільні та достатні виплати. Збільшення кількості ветеранів внаслідок тривалого конфлікту створює додаткове навантаження на бюджет. У 2024 році уряд України передбачив збільшення фінансування ветеранської політики на 53%, що свідчить про прагнення держави покращити соціальний захист цієї категорії громадян [6]. Однак, незважаючи на збільшення фінансування, існують проблеми з індексацією пенсій. Зокрема, у 2024 році деякі пенсійні виплати ветеранам стали "заморожені" і не прив'язані до прожиткового мінімуму, що в довгостроковій перспективі може призвести до зниження реальної купівельної спроможності пенсіонерів в умовах інфляції [7].

Незважаючи на виклики, пенсійне страхування ветеранів війни має низку переваг. По-перше, воно забезпечує фінансову підтримку особам, які ризикували своїм життям заради захисту країни, що сприяє їхній соціальній адаптації та інтеграції у мирне життя. По-друге, держава не обмежується лише пенсійними виплатами, але й надає додаткові пільги, такі як спрощена процедура призначення пільг на оплату житлово-комунальних послуг для ветеранів та членів їхніх сімей. З травня 2024 року члени родини ветерана можуть подати заяву на призначення пільг від його імені, що значно полегшує процес отримання соціальних гарантій. Така доступність та різносторонність позитивно впливає на гармонізацію життя постраждалих верств населення.

Медичне страхування та доступ до якісної медичної допомоги є критично важливими для ветеранів, адже значна частина з них має хронічні захворювання або потребує спеціалізованого лікування. Ветерани можуть отримувати безоплатну медичну допомогу в державних і комунальних закладах охорони здоров'я. До переліку послуг входить екстрена, первинна,

спеціалізована та паліативна медична допомога. Фінансування медичних послуг для ветеранів здійснюється за рахунок державних соціально-економічних, медико-санітарних та оздоровчо-профілактичних програм. Проте, 46,9% ветеранів війни незадоволені або їм відмовили в наданні медичних послуг., і лише 10.1% опитаних задоволені медичним обслуговуванням.

Реабілітаційні та психологічні програми відіграють важливу роль у відновленні ветеранів. В Україні діє низка реабілітаційних центрів, однак вони не охоплюють усіх ветеранів. Згідно з аналізом потреб та проблем ветеранів за 2024 рік, близько половини опитаних ветеранів і ветеранок, які мали потребу в психологічній підтримці, оцінили її задоволеність на найнижчі бали: 28,8% поставили оцінку 1, а 23,8% — оцінку 2 [5]. Це вказує на високу ступінь незадоволення існуючими послугами, а також на проблеми з недостатнім фінансуванням і низьким рівнем обізнаності ветеранів щодо доступних програм.

Підтримка працевлаштування через державні програми перекваліфікації та сприяння розвитку підприємництва є важливим інструментом соціальної адаптації. За даними дослідження Українського ветеранського фонду, близько 44,6% ветеранів вважають програми перекваліфікації важливими для працевлаштування, але ефективність цих програм залишається недостатньою [5].

Ветерани, які повертаються до цивільного життя, часто стикаються з рядом проблем при працевлаштуванні. Однією з найбільших перешкод є відсутність досвіду в цивільних сферах. Тривала військова служба часто обмежує можливості набуття практичних навичок, які необхідні для роботи в різних секторах цивільного ринку праці. Це може знизити конкурентоспроможність ветеранів, особливо коли йдеться про молодших спеціалістів або специфічні професії, що вимагають спеціальних знань та досвіду. Ще однією важливою проблемою є складнощі з адаптацією

військових навичок до цивільних професій. Навички, які ветерани набувають у війську, часто не відповідають вимогам ринку праці в цивільних сферах.

Крім того, ветерани можуть стикатися з труднощами при формулюванні свого досвіду для резюме чи під час співбесіди, оскільки роботодавці часто не розуміють, як конкретні військові навички можуть бути корисними в цивільному секторі. Стереотипи та упередженість з боку роботодавців також суттєво ускладнюють процес працевлаштування. Часто є побоювання щодо того, як ветерани адаптуються до цивільного життя, чи не будуть вони мати психологічні або фізичні проблеми після служби. Такі стереотипи можуть призвести до того, що ветерани залишаються поза увагою роботодавців, навіть якщо вони мають всі необхідні кваліфікації та досвід для виконання роботи. Додатковою проблемою є недостатня обізнаність ветеранів про їхні права та можливості. Багато з них не мають достатньої інформації щодо пільг і програм підтримки, які можуть використовувати, що часто призводить до того, що вони не користуються доступними ресурсами та можливостями, спрямованими на їх підтримку в процесі працевлаштування.

У 2023 році уряд вдосконалив програму «Власна справа», розширивши її можливості для ветеранів та їхніх родин. У межах цієї ініціативи передбачено надання фінансової підтримки для започаткування або розвитку бізнесу: учасники бойових дій та особи з інвалідністю внаслідок війни можуть отримати до 250 тисяч гривень за умови створення хоча б одного робочого місця; для подружжя ветеранів передбачені гранти до 500 тисяч гривень за умови працевлаштування двох осіб; а підприємці-ветерани, які вже мають власну справу, можуть претендувати на грант до 1 мільйона гривень, якщо створять щонайменше чотири робочі місця. Також, діє програма «Бізнес Вояжер», це спеціальна ініціатива, що поєднує фінансову допомогу з менторською підтримкою ветеранів, які прагнуть розпочати або розвивати свій бізнес. У межах цієї програми учасники отримують не лише

гранти, а й консультації від успішних українських підприємців, що сприяє ефективному розвитку їхніх проєктів.

У 2024 році держава зробила важливий крок у напрямку посилення соціального захисту ветеранів війни та їхніх родин, заклавши значне фінансування на різні програми підтримки. Зокрема, було передбачено 5,75 млрд грн на забезпечення житлом понад 2 тисяч ветеранів та членів родин загиблих захисників, а також 2,59 млрд грн — на проведення заходів з ментальної, фізичної, спортивної та психологічної реабілітації, а також професійної адаптації осіб, що повернулися з фронту [8]. Загалом, реалізація програми житлового забезпечення продемонструвала позитивну динаміку: значна частина коштів була використана за призначенням, а багато ветеранів, які до того мешкали у складних побутових умовах або знімали житло, нарешті отримали постійне місце проживання. Це дозволило зменшити соціальну напругу серед демобілізованих військовослужбовців, особливо у регіонах, що прийняли велику кількість внутрішньо переміщених осіб.

Після повномасштабного вторгнення Росії у 2022 році Україна стикнулася з безпрецедентним зростанням кількості ветеранів — військових, які потребують комплексної підтримки після повернення з фронту. У нових умовах постає виклик: створити ефективну систему соціального захисту, яка не лише гарантуватиме базові пільги, а й сприятиме повноцінній реінтеграції ветеранів у цивільне життя. На цьому шляху надзвичайно цінним є досвід країн, які вже успішно реалізували подібні моделі.

Україна може значно зміцнити свою систему соціального захисту ветеранів, перейнявши досвід таких країн, як Велика Британія, США, держав Балтії та Грузії. Ці країни вже пройшли складний шлях реінтеграції військових у мирне життя й впровадили ефективні інституційні та практичні механізми, які варто адаптувати до українських реалій.

Велика Британія пропонує модель централізованого підходу до підтримки ветеранів через структуру Veterans UK, яка забезпечує координацію медичних, психологічних, пенсійних та освітніх послуг.

Veterans UK надає безкоштовну підтримку ветеранам та їхнім родинам, включаючи консультації щодо компенсацій, пенсій та соціального забезпечення [9]. У 2020 році було укладено контракт на 300 мільйонів фунтів стерлінгів для цифрової трансформації послуг Veterans UK, що передбачає створення модернізованого порталу для ветеранів та нових цифрових платформ [10].

США мають потужну систему Department of Veterans Affairs (VA), яка не лише фінансує медичні послуги, а й активно інвестує в психосоціальну підтримку, працевлаштування та програми перекваліфікації. Варто перейняти практику G.I. Bill — програму фінансування освіти для ветеранів. Згідно з дослідженням RAND Corporation: “Більшість програм переходу до цивільного життя зосереджені на освіті та підготовці, а не на безпосередньому працевлаштуванні” [11]. Також корисною є система Transition Assistance Program, яка супроводжує військовослужбовця у перехідний період, готуючи його до цивільного життя.

Країни Балтії, зокрема Естонія, реалізували модель цифрової ветеранської ідентифікації, яка дозволяє отримати доступ до пільг онлайн через e-Estonia. Це можна інтегрувати в українську систему “Дія” та платформу “е-Ветеран”. Крім того, країни Балтії активно залучають ветеранів до формування політик — наприклад, через дорадчі органи при уряді.

Грузія зосредила увагу на психічному здоров’ї ветеранів і створила систему кризової психологічної допомоги за моделлю «ветеран — ветерану». Також запроваджено регіональні центри підтримки ветеранів з юридичними, освітніми та медичними сервісами. Це можна адаптувати в Україні через Центри ветерана в громадах.

Отже, у післявоєнний період питання соціальної адаптації, підтримки та страхування військовослужбовців і ветеранів стають пріоритетними для державної політики України. Ефективне функціонування систем пенсійного забезпечення, медичного страхування, реабілітації та сприяння працевлаштуванню є не лише проявом вдячності за службу, а й фундаментом

для збереження людського капіталу, суспільної стабільності та довіри до держави.

З урахуванням міжнародного досвіду та викликів воєнного часу, важливо не лише зберегти наявні механізми підтримки, а й постійно їх удосконалювати — з фокусом на індивідуальні потреби ветеранів, їхні родини та довготривалу інтеграцію в мирне життя. Забезпечення гідного рівня життя та реалізації прав для військових — це ключ до сильної, згуртованої та стійкої держави майбутнього.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. На підставі вищевикладного варто зазначити, що в Україні доцільно орієнтуватися на комплексний підхід до підтримки ветеранів, впроваджуючи єдину координаційну структуру, подібну до британської Veterans UK, яка б забезпечувала узгодженість між усіма органами, що працюють із ветеранами, та дозволила б уникнути дублювання функцій. Одночасно варто активізувати розвиток цифрових сервісів, зокрема через інтеграцію ветеранських послуг у платформу «Дія», як це успішно реалізовано в Естонії — це спростить доступ до пільг і зменшить адміністративне навантаження. Особливої уваги заслуговують освітні програми за зразком американського G.I.Bill, які відкривають ветеранам можливості для нової професійної реалізації й повернення до економічно активного життя. Окремо слід розвивати системи психосоціальної підтримки, зокрема моделі «рівний-рівному», що добре зарекомендували себе в Грузії, адже досвід спілкування з людьми, які пройшли схожий шлях, часто є більш ефективним за традиційні форми терапії. Крім того, надзвичайно важливо інституціоналізувати систему переходу військових до цивільного життя — впровадити поетапний супровід, як у програмі TAP у США, що включає професійне консультування, підготовку до ринку праці та юридичну підтримку. Усі ці заходи мають стати складовими нової державної політики щодо ветеранів, яка базуватиметься на принципах довіри, системності, соціальної справедливості й ефективної інтеграції захисників у мирне життя.

Література

1. К. Черновол. В Україні зараз 1 мільйон 300 тисяч ветеранів: як їх підтримує держава. URL: <https://www.unian.ua/society/v-ukrajini-zaraz-1-milyon-300-tisyach-veteraniv-yak-jih-pidtrimuye-derzhava-12708381.html> (дата звернення 22.01.2026).
2. К. Михайлова. Рівень безробіття серед українських ветеранів зріс до 30,95% у 2024. URL: <https://thepage.ua/ua/news/yaka-situaciya-z-rinkom-praci-dlya-veteraniv-v-ukrayini-u-2024> (дата звернення 22.01.2026).
3. А. Ізвозікова. За три роки кількість пацієнтів з ПТСР в Україні зросла майже у чотири рази — МОЗ. URL: <https://suspilne.media/708594-za-tri-roki-kilkist-pacientiv-z-ptsr-v-ukraini-zrosla-majze-u-cotiri-razi-moz/> (дата звернення 22.01.2026).
4. Соченко Т. Ю., Моначин І. Л. ПТСР серед військовослужбовців та ветеранів війни в Україні. Збірник тез доповідей Міжнародної науковотехнічної конференції молодих учених та студентів «Актуальні задачі сучасних технологій». 2019. Т. 3. С. 160-161.
5. Український ветеранський фонд. Аналіз потреб та проблем ветеранів та ветеранок за 2024 рік. URL: <https://veteranfund.com.ua/analitics/analiz-potreb-ta-problem-veteraniv-ta-veteranok-za-2024-rik/> (дата звернення 22.01.2026).
6. Урядовий портал. Мінфін: Бюджетна підтримка ветеранів зросте на 53% у 2024 році. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minfin-biudzhetna-pidtrymka-veteraniv-zroste-na-53-u-2024-rotsi?> (дата звернення 22.01.2026).
7. Галицький А. Підвищення більше не буде: в Україні заморозили деякі пенсійні виплати. URL: <https://focus.ua/uk/economics/632433-pidvishchennya-bilshe-ne-bude-v-ukrajini-zamorozili-deyaki-pensiyni-viplati?> (дата звернення 22.01.2026).
8. Лапутіна Ю. Державний бюджет на 2024 рік: на підтримку ветеранів та їх сімей передбачено майже 14 млрд грн. URL: <https://voladm.gov.ua/new/derzhavniy-byudzhhet-na-2024-rik-na-pidtrimku-veteraniv-ta-yih-simey-peredbacheno-mayzhe-14-mlrd-grn/> (дата звернення 22.01.2026).
9. GOV.UK. Veterans UK. URL: <https://www.gov.uk/government/organisations/veterans-uk/about> (дата звернення 22.01.2026).

10. Brown M. The way many of Veterans UK services are delivered is to be digitised as part of a new contract worth £300-million that successfully commenced on 1 June 2020. URL: <https://www.defenceonline.co.uk/2020/06/04/contract-paves-way-veterans-uk-digital-transformation/> (дата звернення 22.01.2026).

11. Meredith Kleykamp, Jeffrey B. Wenger, Elizabeth Hastings Roer, Matthew Kubasak, Travis Hubble, Lauren Skrabala, R. Gordon Rinderknecht, Shaddy K. Saba, Julia Vidal Verástegui, Kayla M. Williams. Federal and Nonprofit Support for Veterans Transitioning to the Civilian Workforce. URL: https://www.rand.org/pubs/research_briefs/RBA1363-3.html (дата звернення 22.01.2026).

References

1. Chernovol, K. (2025), “There are currently 1.3 million veterans in Ukraine: how does the state support them?”, available at: <https://www.unian.ua/society/v-ukrajini-zaraz-1-milyon-300-tisyach-veteraniv-yak-jih-pidtrimuye-derzhava-12708381.html> (Accessed 22 January 2026).

2. Mykhailova, K. (2025), “Unemployment rate among Ukrainian veterans rose to 30.95% in 2024”, available at: <https://thepage.ua/ua/news/yaka-situaciya-z-rinkom-praci-dlya-veteraniv-v-ukrayini-u-2024> (Accessed 22 January 2026).

3. Izvoshchikova, A. (2025) “Over three years, the number of PTSD patients in Ukraine has increased almost fourfold — Ministry of Health”, available at: <https://suspilne.media/708594-za-tri-roki-kilkist-pacientiv-z-ptsr-v-ukraini-zroslo-majze-u-cotiri-razi-moz/> (Accessed 22 January 2026).

4. Sochenko, T. and Monachyn, I. (2019), “PTSD among servicemen and war veterans in Ukraine”, *Zbirnyk tez dopovidei Mizhnarodnoi naukovo-tekhnichnoi konferentsii molodykh uchenykh ta studentiv* [Current challenges of modern technologies], Chernihiv, Ukraine, vol. 3, pp. 160-161.

5. Ukrainian Veterans Fund (2024), “Analysis of the needs and problems of male and female veterans for 2024”, available at: <https://veteranfund.com.ua/analitics/analiz-potreb-ta-problem-veteraniv-ta-veteranok-za-2024-rik/> (Accessed 22 January 2026).

6. Ministry of Finance of Ukraine (2024), “Budget support for veterans will increase by 53% in 2024”, available at: <https://www.kmu.gov.ua/news/minfin->

biudzheta-pidtrymka-veteraniv-zroste-na-53-u-2024-rotsi (Accessed 22 January 2026).

7. Halytskyi, A. (2025), “There will be no more increases: some pension payments in Ukraine have been frozen”, available at: <https://focus.ua/uk/economics/632433-pidvishchennya-bilshe-ne-bude-v-ukrajini-zamorozili-deyaki-pensiyni-viplati> (Accessed 22 January 2026).

8. Laputina, Yu. (2024), “State budget for 2024: almost 14 billion UAH allocated to support veterans and their families”, available at: <https://voladm.gov.ua/new/derzhavniy-byudzheta-na-2024-rik-na-pidtrimku-veteraniv-ta-yih-simey-peredbacheno-mayzhe-14-mlrd-grn/> (Accessed 22 January 2026).

9. GOV.UK. (2025), “Veterans UK”, available at: <https://www.gov.uk/government/organisations/veterans-uk/about> (Accessed 22 January 2026).

10. Brown, M. (2020), “The way many of Veterans UK services are delivered is to be digitised as part of a new contract worth £300-million that successfully commenced on 1 June 2020”, available at: <https://www.defenceonline.co.uk/2020/06/04/contract-paves-way-veterans-uk-digital-transformation/> (Accessed 22 January 2026).

11. Kleykamp, M. Wenger, J. Roer, E. Kubasak, M. Hubble, T. Skrabala, L. Rinderknecht, R. Saba, S. Vidal, J. and Williams, K. (2023), “Federal and Nonprofit Support for Veterans Transitioning to the Civilian Workforce”, available at: https://www.rand.org/pubs/research_briefs/RBA1363-3.html (Accessed 22 January 2026).

Отримано редакцією журналу / Received: 03.02.26

Прорецензовано / Revised: 09.02.26

Схвалено до друку / Accepted: 19.02.26